

ОБАВЕЗЕ УГОВОРНИКА У ПРОДАЈИ

Обавезе продавца

Врсте обавеза – 1) основна обавеза – испорука робе 2) споредне обавезе – паковање, предаја исправа, закључење уговора са 3. лицима, осигурање робе, обавештавање купца и чување робе

Испорука робе

Појам – скуп радњи...

Значај – 1) пренос својине 2) пренос државине и 3) пренос ризика и трошкова

Предмет

- уговорена роба са припацама, и то у уговореном физичком и правном стању (тј. без физичких и правних мана)

- припаци – ствари које служе испоруци, одржавању и коришћењу робе
- плодови? – од дана доспелости испоруке
- право? – ако је оно предмет, и то са приходима од дана доспелости

Место, време и начин испоруке?

- како је уговорено или по диспозитивним правилима

- основно обичајно правило – **купац долази код продавца, бира робу, плаћа цену и односи робу**

Место

- кад није уговорено

* седиште продавца, ако друго не произлази из сврхе посла, природе обавезе и других околности

* прецизирање – 1) оба уговорника са седиштем у истом месту – седиште продавца 2) седишта уговорника у различитим местима – утоварна станица (лука) у месту продавца, ако није даља од 10 км од његовог седишта, иначе – седиште продавца

* роба ван продавчевог седишта – место налажења у часу закључења уговора, ако га уговорници тада знају

- испорука у другом месту? – избор купца: 1) пријем робе уз одштету или 2) раскид уговора

Време

- кад није уговорено

* једнократна продаја

+ разуман рок по закључењу уговора – 15 дана у судској пракси

+ по ОУ – брза (промптна) испорука – 8 дана

* виšekратна продаја – до 2 месеца (2 obroka) и дуже (месечне испоруке)

- начини уговарања рока:

* тачан дан

* оквирни рок (више дана; нпр. недељу дана, 10 дана, месец дана) – а) било који дан унутар рока уз најаву другој страни б) дан бира продавац, ако није препуштен купцу в) испорука траје више дана – мора се окончати до последњег дана рока

* једна страна одређује рок – саопштава га другој у примереном року по закључењу; иначе опомена, па захтев суду да га одреди

* уобичајени израз

+ нпр. почетком, средином или крајем месеца; у првој или другој половини месеца

+ истек рока у нерадни дан – а) продужење на наредни радни дан б) фиксни рок – скраћење на последњи радни дан

Начин испоруке

- начини према врсти радњи

* физичка – уручење купцу

* документарна – предајом исправе којом се омогућава располагање робом (нпр. товарни лист, складишница)

* привидна – радња пријема робе без промене држаоца (нпр. роба већ код купца, остаје код продавца, налази се у складишту); закључењем уговора или обавештавањем складишта

- обим испоруке – претпоставка једнократне продаје (све одједном)
- испорука појединачно одређене ствари – према њеним својствима
- испорука генеричне ствари

* испорука у складишту продавца - издвајањем из рода, обележавањем и обавештавањем купца

* испорука ван складишта продавца – само ако је уговорио да је пошаље купцу (две врсте):
+ отпремна продаја – а) претпоставка б) предаја отпремнику или превозиоцу у полазишту, а продавац не сноси ризик и трошкове превоза в) превозилац није одређен – продавац га бира, али не одговара за његов рад

+ одредишна (дистанциона) продаја – предаја примаоцу у одредишту након превоза; продавац сноси ризик и трошкове превоза

Споредне обавезе продавца

Паковање робе

- обавеза продавца ако то захтева природа робе
- повреда обавезе – одговорност за физичке мане
- врста паковања? – уобичајено с обзиром на природу робе, ако није уговорено или прописано посебно паковање
- уобичајено паковање? – оно које омогућава: а) лако руковање и пренос робе б) заштиту од уобичајених ризика нарочито у превозу и в) примена најнижег возаринског става

Предаја исправа купцу

- које исправе? – омогућују: а) располагање б) употребу и в) испуњење обавеза купцу (нпр. да плати цену – рачун г) утврђивање квалитета (нпр. сертификат о квалитету)
- правни основ – уговор или прописи (нпр. рачун, гарантни лист, царинске исправе)
- природа исправа – припадак робе
- повреда обавезе – а) као за физичке мане б) непредаја исправа о располагању – као за неиспоруку

Закључење уговора с 3. лицима

- сврха – омогућавање испоруке
- нпр. о отпремању, о превозу, о ускладиштењу
- својство продавца – заступник купца
- одговорност купцу за избор, али не и за рад 3. лица

Обавезе купца

Главна обавеза – плаћање цене

Споредне обавезе – отварање акредитива, прибављање гаранције, давање спецификације, давање (враћање) амбалаже, прибављање превозног средства, накнада трошкова продавцу, плаћање царине...

Пријем и преглед робе? – нису обавезе, већ права купца и његов правни терет

Плаћање цене

Појам – радња уступања новца продавцу

Режим? – уговорено место, време и начин

Место плаћања

- кад није уговорено?

- * место предаје робе – претпоставка готовинске продаје
- * продаја на почек (чешће) – седиште продавца у часу исплате (место повериоца)
- * безготовинско плаћање (правило) – седиште банке путем које се плаћа

- значај одређења места – купчев ризик губитка новца до места плаћања

Време плаћања

- кад није уговорено, нити се зна из сврхе посла и других околности?

- * претпоставка готовинске продаје – час испоруке (ретко у пракси)
- * безготовинско плаћање – подразумева се, ако се друкчије не уговори (продаја на почек)
- * право купца да одложи плаћање док не прегледа робу
- * документарна испорука – кад прими документе (нпр. товарни лист), иако није прегледао и примио робу (нема одлагања)
- * крајњи рокови – 45 одн. 60 дана по пријему робе или рачуна, зависно шта је купцу касније стигло
- * „промтно (брзо) плаћање“ – први радни дан по пријему робе или рачуна
- * момент плаћања

+ значај одређивања - одржавање рока плаћања и сношења ризика губитка новца

- + непосредно плаћање – кад продавац прими новац
- + преко банке – а) обе стране имају рачун у истој банци - кад банка прими новац или налог купца б) рачуни код различитих банака – кад купчева банка прими налог

Начин плаћања цене – 3 могућности:

- 1) према физичком облику новца – готовинско и безготовинско плаћање
  - готовинско плаћање – право купца у домаћој продаји у динарима
  - безготовинско плаћање
    - * уобичајено између трговаца – подразумева се
    - * метод – путем банке уз умањење салда на рачуну купца и увећање на рачуну продавца
- 2) врста валуте – у динарима и у страном новцу
  - плаћање у динарима – обавеза, а у иностраној валути само у прописаним случајевима
  - уговорена страна валута у домаћој продаји – право купца да плати у динарима, осим кад уговори изричито плаћање у иностраној валути (нпр. „ефективно“)
- 3) број плаћања – једнократно, осим кад су уговорене рате
- 4) посебни начини плаћања - у документарној испоруци
  - * чим продавац преда купцу документа о роби (нпр. складишницу, товарни лист)
  - * документарна испорука путем банке – купац се обраћа банци за документа да би преузео робу пошто плати цену

Рачун

Појам – исправа о мишљењу продавца о цени...

Обавезност издавања? – купац дужан да плати и кад га продавац не изда

Значај – 1) доказ постојања и садржине уговора 2) начин израчунавања укупне цене 3) позив купцу да плати 4) веродостојна исправа у извршном поступку

Обавезност за купца – 1) ставке у нескладу са уговором – не обавезују, иако не приговори 2) ставке ван уговора – обавезују ако не приговори

Основно право – испорука (пријем) робе

Споредна права – преглед, чување и продаја робе

Преглед робе

Појам – радња провере својстава робе...

Значај

- за купца – да спречи испоруку друкчије робе и прибави доказ о томе
- за продавца – да прибави доказ ваљане испоруке

Овлашћено лице

- купац – лично или путем стручног лица
- купац са продавцем – ако оба присуствују прегледу

Предмет – идентитет робе и њена физичка својства (нпр. врста, количина и квалитет генеричне робе)

Место прегледа

- уговорено – пре испоруке (нпр. продавчево складиште, полазиште) или после испоруке (нпр. одредиште, купчево складиште)

- кад није уговорено?

* место испоруке или друго место чим је могуће по редовном току

- у отпремној продаји – место отпреме пре превоза

Начин прегледа

- ко утврђује? - уговорници заједно или један од њих са превозиоцем или отпремником

- како?

* на уговорени начин

* ако није уговорен

+ количина – бројањем, вагањем, мерењем...

+ квалитет – 1) према природи робе (нпр. пипањем, мирисањем, хемијска анализа, узимање узорака, кусање...) 2) запакована роба – преглед паковања; по отварању – скривене мане

Комисијски преглед

- кад се примењује?

* по уговору, по вољи једне стране или по обичају

* по обичају обавеза: 1) један уговорник прегледа робу у свом складишту без другог 2) један уговорник утврђује количину робе са превозиоцем или отпремником, а овај то одбије

* састав комисије – вишечлана, може стручно лице, обавезни сведоци

* исход – у записник; доказна снага приватне исправе

Пријем робе

Појам – радња омогућавања испоруке

Место и време

- у месту и у време испоруке (примопредаја)

- пријем ван седишта (складишта) купца – обавеза одношења

Право или дужност?

- право, али и правни терет

* разлог права

а) продавац нема право да купца судски натера да прими робу

б) продавац не може да раскине уговор због одбијања пријема, ако је наплатио цену

в) раскид само ако цену није наплатио или оправдано сумња да ће му је купац платити

* разлог терета

а) одбијање (избегавање) пријема је поверилачка доцња купца

б) последице доцње: 1) прелаз ризика и трошкова чувања робе на купца 2) продавац се ослобађа обавезе предајом јавном складишту 3) одговорност купца за штету продавцу

Чување робе

- дужност купца кад оправдано одбије пријем или жели да робу оправдано врати продавцу (нпр. физичке мане)

- услов дужности – да чување не изискује претеране тешкоће и трошак купцу

- начин – лично или путем 3. лица (нпр. складиштар)

Продаја робе

- право купца кад продавцу приговори ману у испоруци робе коју држи (примио)

- услов – роба неподесна за чување или изазива претеране трошкове, а продавац одуговлачи да је прими назад (*продаја ради самопомоћи*)

- начин

* вансудска јавна продаја

* право на вансудску приватну нагодбу – 1) јавно надметање скупо, или 2) ствар има тржиш. цену

* *дужност брзе* продаје – квалитива роба или је у квару или јој пада цена (*продаја у нужди*)

Право продавца да прода

- као и купац, ако је купац у доцњи у пријему робе

- исти услови и начин, ако је наплатио цену